

ΚΕΦΑΛΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α'. — ΚΟΜΩΝ Η ΑΚΟΜΟΣ;

Πολλάκις, ἐρευνῶν τὰς Γραφὰς καὶ εἰς αἰθέρια ὕψη ἰπτάμενος, εἶπον κατ' ἐμαυτόν· τί ἄρα γε νὰ φρονῇ περὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σατυρικός ποιητής, ὅτε μὲν βλέπων σκοτεινὸν δάσος, ὅτε δὲ λάμποντα φανὸν καὶ ὅτε στέμμα Μενελάου; Νὰ εὐνοῇ ἐξ ἴσου καὶ τὰς τρεῖς ταύτας κεφαλικάς ἀπόψεις; Ἀλλὰ τότε πρὸς τί ἡ ὁσία κουρά τῶν ἱερέων τῆς πανσόφου Δύσεως; οἱ δὲ Μενέλαοι διατὶ νὰ καλῶνται σὺ ζυγοὶ προωρισμένοι; δὲν ἐλέγχει τοῦτο ὅτι προτιμᾷ τοὺς φαλακροὺς καὶ εὐνοεῖ τοὺς Μενελάους, οἷς, ἰνφάνταις ἔτι, προωρίσατο τὸ στέμμα; Ὁ δὲ τρέφων μύστακα καὶ γενειάδα θὰ εὖρῃ ἐνώπιον αὐτοῦ ἦν χάριν καὶ ὁ μετριοφρόνως ἀποβάλλων τὰ ἀρειμάνια ταῦτα σήματα; Ἀλλ' ὁ προπετής ἐκεῖνος μύσταξ, ὁ πρὸς τὰ ἄνω ἐστραμμένος, δὲν δείκνυσιν τὴν αὐθάδειαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ στρέφοντος τὰ βέλη; Ἡ δὲ ἀγρία ἐκείνη γενειάς, διὰ τοῦ σφηνοειδοῦς ἢ τῶν δύο ὀδελῶν αὐτῆς, δὲν ἀπειλεῖ ἀενάως τὴν γῆν καὶ τὴν τρυφερὰν ὄψιν τῆς πλησίον; Βεβαίως ἢ ἔξις, δευτέρα φύσις, πολλὰ δύναται καὶ ἡ γείτων συνωκείωθῃ πλέον πρὸς τὴν ἀγρίαν ἐκείνην θέαν. Οὐχ ἦττον ὅμως αἱ γραφικαὶ αὗται τοῦ λαοῦ φράσεις, ποτὲ μὲν ὡς ἀπειλή, ποτὲ δὲ ὡς ἀστεϊσμός, θὰ σοῦ κόψω τὸ μουστάκι ἢ θὰ σοῦ βγάλω τὰ γένεια δὲν μαρτυροῦσιν ὅτι θεωρεῖ ταῦτα ὡς ὅπλα καὶ ἀπειλεῖ ν' ἀφοπλίσῃ τὸν πρὸς ὃν ἀποτείνεται; Ἀλλ' εἶδετε ποτὲ τὸ οὐράνιον κάλλος, τοὺς ἀγγέλους περιβεβλημένους τὰ σήματα ταῦτα τῶν ἀρχιτυμπανιστῶν; Αἱ δὲ γυναῖκες, ἄγγελοι ἐπίγειοι, — τὸ ἀνομολογοῦσι πάντες τοῦ κόσμου οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ἐρῳμένοι, ποιηταὶ καὶ οὔτοι ἐπὶ μίαν σελήνην, — φιλοξενοῦσι πολλάκις, ἂν θέλετε, τὰ ἐπτὰ δαιμόνια τῆς Μαγδαληνῆς, διότι κληρονομικὸν τοῦτο, δὲν ἔχουσιν ὅμως καὶ πρόσωπον σκάντζοχοίρου. Εἰξεύρω ὅτι ἀχρεῖόν τι ἐπίγραμμα, ἔχον ὥδε:

Πᾶσα γυνὴ λᾶλος ἐστίν, ἔχει δ' εὖεῖα πρόσωπα,

Θηλυτέρῃ πῶγων οὐκ ἀγαθὸν λαλίη.

Πῶς γὰρ ἄνευ πληγῆς εἶη τὰ γένεια κηρεῖσθαι,

Τὰ στόματος κινεῖ παλμὸς λυγηρός·

ἄλλως πως ἐξηγεῖ τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰσὶ ταῦτα ἀνδρικαὶ σάτυραι ἀνάξιαι προσοχῆς, καὶ ἀναντίρρητον μένει ὅτι ἡ γυνὴ ἔχει λεῖον τὸ πρόσωπον διότι ὁ Διάβολος τὴν ἐξυράφισεν ἐν τῇ Ἑδὲμ ἅπαξ διὰ παντός, λέγει ἄλλο ἐπίγραμμα, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀνδρικῆς μοχθηρίας ἐπίνοια. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ ἀνὴρ, φύσει ὀρμητικὸς ὢν καὶ βίαιος, — δὲν ἐπλάσθη τὴν ἑκτὴν ἡμέραν, εὐθὺς μετὰ τὰ ζῶα; — ἐρρίφθη ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ πλάστου πρὶν ἢ λάβῃ οὗτος καιρὸν νὰ τὸν κείρῃ, λούσῃ καὶ κτενίσῃ· ἐνῷ ἡ γυνὴ δείξασα ὑπομονὴν — δὲν ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ἀλῆτα; — ἐγένετο τὸ ἐντρύφημα, τὸ καλλιτέχνημα

ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ οὐράνιος Πυγμαλίων μετὰ τόσης στοργῆς ἐφιλοπόννησε, διὸ καὶ πολλὰ λέγονται

Τὰ δὲ λοιπὰ τοῖς πᾶσι γνωστά. Τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ ἀνδρὸς ἦτο νὰ γίνῃ ἄρπαξ καὶ δεσπότης, καὶ ἐγένετο τύραννος πῶν ζῶων, ἐλλείψει ἀνθρώπων. Ὁ πρῶτος πόθος τῆς γυναικὸς ἦτο ν' ἀκούσῃ γλυκεῖς στίχους, καὶ ἤκουσε τὸ σονέττο τοῦ ὄφews, διότι κακοὶ ποιηταὶ συνήθως οἱ σύζυγοι ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ. Ἀλλ' ἐκ τοῦ λείου αὐτῆς προσώπου κρίνοντας, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι κατὰ τοῦ μύστακος καὶ τῆς γενειάδος καὶ ὅτι κατ' ἀρχὴν συμπαθεῖ πρὸς τοὺς ψεδνοὺς, ὡς φαίνεται εὐνοῶν τοὺς φαλαγγίτας καὶ τοὺς Μενελάους; Φοβερά ζητήματα, ἅτινα ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἐτάραξαν τὸν κόσμον καὶ δὲν ἐλύθησαν εἰσέτι ὀριστικῶς. Καὶ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θ' ἀποβῇτε εὐτυχέστεροι τῶν προκατόχων ἐρευνητῶν, διότι ἔμφυτος ἢ φιλοδοξία τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπικαλεῖσθε τὸ φῶς τῆς Γραφῆς, στρέφετε τὰς ἱεράς αὐτῆς σελίδας καί, ὦ τοῦ θαύματος! ἀναγινώσκετε: Ἀνάβαινε φαλακρέ, ἀνάβαινε φαλακρέ! Εἶναι μαγκόπαιδα τῆς Βαιθήλ, ἅτινα σκώπτουσιν ἀσεβῶς τὴν ὁσίαν καὶ ἀκτινοβολοῦσαν κάραν τοῦ προσφύτου Ἑλισαίε. Καὶ ἐντεῦθεν βεβαίως ἢ πρώτη ἰδέα τοῦ ἡλίου! ἡλίου! Ὡχρίᾳτε, — εἰ τυχὸν καὶ φέρετε καὶ σεῖς ἀκτῖνας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἀπλὴ ὑπέθεσις οὐδόλως προσβλητική, — ἀλλὰ καὶ εὐθὺς ἱλαρὸν μειδίαμα ἀνατέλλει ἐπὶ τῶν χειλέων σας, τὸ πρόσωπόν σας φαιδρύνεται, ὑψοῦτε μηχανικῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἄπτεσθε αὐτῆς ἐλαφρῶς διὰ τῆς παλάμης καὶ ἀνακράζετε ὅλος χαρά: ὁ Θεὸς εἶναι ὑπὲρ τῆς φαλάκρας, ἄλλως δὲν θὰ διέτασσε δύο ἄρκτους νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τοῦ δάσους καὶ νὰ κατασπαράξωσι τεσσαράκοντα δύο μαγκόπαιδα. Ἀλλὰ ποῦ βρέθηκαν τόσα πολλά! θὰ ἐσχόλαζαν βέβαια ἀπὸ κἀνὲν Βαρβάκειον τῶν περιχώρων. Αἶφνης ὅμως κλασικὴ τις ἀνάμνησις, ὁ ἀτυχὴς Αἰσχύλος, φυγαδεύει τὴν χαρὰν καὶ σύννους λέγετε: ἂν ὁ Κύριος ἡγάπα πράγματι τοὺς φανηφόρους θὰ ἐπέτρεπε ποτὲ εἰς τὸν ἄμουςον, τὸν μύωπα ἐκεῖνον ἀετὸν νὰ ἐκλάβῃ ὡς πέτραν τὴν ἀπαυγάζουσαν τοῦ ποιητοῦ κεφαλὴν καὶ νὰ διασπάσῃ ἐπ' αὐτῆς ἦν διὰ τῶν ὀνύχων ἐκράτει χελώνην, ἵνα φάγῃ ὑστερον τὸ ἔσωθεν αὐτῆς; Οὐχὶ βεβαίως, ἀδύνατον, ναί ἀλλ' ὁ ποιητής χάριν ἐνὸς λωποδύτου Προμηθέως, στέρεξαντος νὰ κλέψῃ ἐν εὐτελὲς κοῦτὶ σπέρτα, — ἦσαν καὶ τότε μονοπῶλιον, — καὶ δικαίως τιμωρηθέντος, ἐξύβρισεν, ἐβλασφήμησε τὸν Δία, ὥστε τὸ πάθημα τοῦ τραγικοῦ οὐδόλως κατὰ τῆς φαλάκρας στρατεύεται. Ἡ παρήγορος ὅμως αὕτη ἐξηγήσις δὲν σας πείθει ἐντελῶς καὶ πειστικώτερας ζητεῖτε ἀποδείξεις. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ, τετέλεσται! ἀναφωνεῖτε βαρυθυμοῦντες, δὲν ὑπάρχει ἀμ-

φιβολία, ὁ Θεὸς εἶναι ὑπὲρ τῶν κομῶντων. Τὸ μαρτυρεῖ ὁ Σαμψών, πρωτότοκος τοῦ Ἡρακλέους ἀδελφός, ὅστις ἀφῆκεν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς κοκότητος Δαλιδάς, ὡς ἔρωτος ἀρραβῶνα, κόμην καὶ . . . ὀφθαλμούς, — καὶ ἐν-τεῦθεν βεβαίως ἢ φράσις τυφλὸς ὁ ἔρως — τὸ ἀπο-δεικνύει ἡ Γραφή, λέγουσα ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Κύριος ἀπέστη ἐπάνωθεν τοῦ Σαμψών, τοῦ κουρευμένου ἥρωος· καί, ἅς εἵπωμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅσω μαύρη καὶ ἄν εἶναι, κούρευμα καὶ ἥρωϊσμός δὲν κάνουνε χωριό. Καλὰ ὅλ' αὐτά, ἀλλ' ἐν μόνον παρά-δειγμα οὐδὲν μαρτυρεῖ· μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ. Καὶ εἰς νέας μετὰ καρτερίας ἀποδίδεσθε ἐρεύνας καὶ αἴφνης· εὐ-ρον! εὐρον! ἀνακράζετε, τρίβοντες τὰς χεῖρας, ὅχι ὁ Θεὸς δὲν εὐνοεῖ τοὺς κομῶντας· τὸ ὁμολογεῖ ἡ μακρὰ κόμη τοῦ ὠραίου Ἀβεσσαλώμ· κρίμα 'ς τὸ νέο, τὸ χαρι-τωμένο βασιλόπουλο! ὅποσον οἰκτρὸν τέλος! . . . Ἐνῶ φεύγει ἐπιβαίνων ἡμιόνου, ἢ προδότις αὐτοῦ κόμη περι-πλέκεται εἰς τοὺς πυκνοὺς κλῶνας μεγάλης δρυός, καὶ τὸν παραδίδει, ἀνὰ μέσον οὐρανοῦ καὶ γῆς κρεμάμενον, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἰωάβ, ὅστις ἀνηλεῶς τὸν φονεῖ. Ἄν ὅμως εἶχε τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἑλισαιῆ θὰ ἐπάθαιεν ὅ,τι ἔπαθεν; Ὑπάρχει λοιπὸν πλεον ἀμφιβολία ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀγαπᾷ τοὺς κομῶντας καὶ εἶναι ὅλως ὑπὲρ τῶν φανηφόρων; Καὶ δικαίως μόνῃ ἢ φαλάκρα λέγει δόξαν Κυρίου, μόνον ἐπ' αὐτῆς οἱ οὐρανοὶ κατοπτρίζονται, μόνῃ αὕτη εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀκοίμητον. Μίαν ἔτι ἀπό-δειξιν καὶ τὸ ζήτημα ἐλύθη. . . .

Στῆθι, φίλε ἀναγνώστα, κοιμήθητι ὑπὸ τὴν δρῦν τοῦ Ἀβεσσαλώμ, προσκεφάλαιον ἔχων τὸ παρήγορον τοῦ Συ-νεσίου βιβλίον, ἀλλὰ παῦσον νὰ ἐρευνᾷς τὰς Γραφάς, ἵνα μὴ τυχὸν καὶ περαιτέρω ἔρευνα καταστρέψῃ τόσῳ γλυκεῖαν ἀπάτην. Διότι καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς δὲν φαίνεται νὰ ἠνόνησαν μεγάλως τοὺς φαλακροὺς, ὡς νο-μίζεις. Δὲν ἀπειλεῖ ἐπανειλημμένως ὁ Ἡσαΐας τὰς Ἑβραίας, ὅτι ὁ Κύριος θὰ φαλακρώσῃ τὴν κορυφὴν τῶν θυγατέρων Σιών καὶ θ' ἀποκαλύψῃ τὴν αἰσχύνην αὐ-τῶν!; Ἄρα ἡ φαλακρότης ὄνειδος καὶ ἅμα τιμωρία. Τίς δὲ ὁ ἀμφιβάλλων ὅτι οἱ ξανθοὶ ἐκεῖνοι πλόκαμοι τῆς καλῆς Μαгдаληνῆς, δι' ὧν ἀπέμαξε τοὺς πόδας τοῦ Ἰη-σοῦ, οὗς μύρῳ εἶχεν ἐπαλείψει, συνετέλεσαν εἰς τὴν ἄφε-σιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῆς, ὅσω εἶχον συντελέσει καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν; Ὁ δὲ σοφὸς ἐπίσκοπος Κυρήνης Συνέ-σιος δὲν ἀπήγγειλε, φεῦ! τὴν καταδίκην τῶν φανηφόρων, πρὸς παρηγορίαν αὐτῶν Φαλάκρας Ἐγκώμιον συγγράψας. Πόσοι δὲ οἱ ἐπὶ τῷ ἐγκωμίῳ σεμνυνόμενοι, τὸ μαρτυρεῖ ἡ γηραιὰ δέσποινα φενάκη, τὸ ἐπιβεβαίωτ ἢ εὐκλεῶς ἐν τῷ ἀθηναϊκῷ τύπῳ διαπρέπουσα κυρία Ἀλ-λεν. Ὅλίγα μαλλὶὰ κοκῶνα μου καὶ τὸ ἐγκώμιον ὅλο χάρισμα σου, θὰ ἔλεγον πάντες οἱ φαλακροί, ἂν ἐγίνωσκον τὸ ἐγκώμιον καὶ ἂν ἐπὶ στευον εἰς τὴν Ἀλλεν.

Ἀλλὰ χάριν τῆς mistress μικροῦ δεῖν ἐλθισμόνουν τὴν ἱστορικὴν τοῦ Καρακάλλα φαλάκραν. Κατὰ τὸν Ἡρω-

διανὸν ὁ μουσαρὸς οὗτος Ἀντωνῖνος ἢ Καρακάλλας, ὅστις ἐφόνευσεν τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ Γέταν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἰδίας αὐτῶν μητρὸς Ἰουλίας προσφυγόντα, διοικῶν ποτε τὰς παρὰ τὸν Ἰστρον χώρας, καὶ θέλων νὰ καταστῇ ἀρεστὸς τοῖς Γερμανοῖς «κόμας τε τῇ κεφαλῇ ἐπετίθετο ξανθὰς, καὶ εἰς κουράν τῶν Γερμανῶν ἡσκημένας», δι' ὃ καὶ μεγάλως ὑπὸ τῶν κατοίκων ἠγαπήθη. Ἀπειρον δὲ θαυμασμόν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιδεικνύμενος, καὶ αὐ-τὸν ἐν παντὶ πιθηκίζων, εἰς Τροίαν ἀπῆλθεν, ἵνα ὡς ἐκεῖνος τὸν τάφον τοῦ Ἀχιλλέως στεφανώσῃ. Ἐκεῖ δὲ πάλιν τὸν Ἀχιλλέα παρωδῶν ἐζήτει Πάτροκλον ὅτ' αἴφνης ἀποθνήσκει ἐκ νόσου ἢ δηλητηρίου, ὁ προσ-φιλὴς αὐτῷ Φῆστος. Ὅθεν μεγάλη ἀνάπτεται πυρά· ὁ νεκρὸς τίθεται ἐπ' αὐτῆς· θυσίαι καὶ σπονδαὶ τελοῦνται· ἐν μόνον λείπει ἐπὶ τῆς σοροῦ τοῦ νέου Πατρόκλου, ἡ μακρὰ καὶ ξανθὴ τοῦ Ἀχιλλέως κόμη. Ὁ Καρακάλλας φέρει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πλόκαμον ζητῶν — οἱ περιστῶτες γελῶσι — καὶ κόπτει . . . ὅσας δὲν εἶχε τρί-χας· ἦσαν αὗται ὁ ὀβολὸς τῆς χήρας. Ἀλλ' ἡ σκιά τοῦ Ἀχιλλέως δὲν ἐδείχθη εὐγνώμων τηλικαύτη θυσία, καὶ ἀφῆκε τὸν Καρακάλλον νὰ πέσῃ ὑπὸ τὸ ξιφίδιον τοῦ Μακρίνου· δεύτερον δὲ τοῦτο μετὰ τὸν Αἰσχύλον πα-ράδειγμα ὅτι ὁ μέγας Ζεὺς δὲν εὐνοεῖ τοὺς φαλακροὺς. Ἄλλως πῶς εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις ὅτι ὁ Ὑψι-στος σατυρικὸς ποιητής, ὁ τόσον εὐφυῶς σκώπτων ἡμᾶς, ὁ πέμπων ὄμβρον, ὅτε ζητοῦμεν ξηρασίαν, καὶ ξηρασίαν, ὅτε ποθοῦμεν ὄμβρον, θὰ ἔχῃ τόσῳ κακὸ γούστο, ὥστε νὰ προτιμᾷ τοὺς ἀκόμους τῶν κομῶντων; Ἐννοῶ τὴν χρησιμότητα τῶν φαλακρῶν ἐν Ἀθήναις, ἐνθα τὸ ἀερὶ ὀφως σκοταέριον· ἀπορῶ δὲ μάλιστα πῶς οὐδενὶ ἐπῆλθε μέχρι τοῦδε ἡ γόνιμος ἰδέα τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν, καὶ δὲν ἐξεδόθη εἰσέτι διάταγμα ἐπιβάλλον εἰς τοὺς φαλακροὺς νὰ ἐξέρχωνται ἀσκεπεῖς κατὰ τὰς ἀσε-λήνους ἢ ὀμιχλώδεις νύκτας, δίκην φανηφόρων· ἐνὶ λόγῳ ἐννοῶ προτίμησιν δημάρχου, οὐχὶ ὅμως καὶ Θεοῦ, τόσοις ἔχοντος περὶ αὐτὸν λαμπτήρας, διότι φαλάκραι εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι ὡς γλαυκεὲς ἐν Ἀθήναις. Φαντάσθητε ὅμως πρὸς στιγμὴν ἂν τὸ διάταγμα τοῦτο ἐξεδίδετο καὶ ἐδημοσιεύετο διὰ τυμπανοκρουσίας ἐπὶ τὸ δημοτικώτερον; Τί κακὸ θὰ ἐγίνετο! τί ἀλαλαγμός, τί φωναίς, τί βοή, τί ὀχλαγωγία! Τὴν ἐπιούσαν ὅμως δὲν θὰ εὗρισκες φαλάκραν εἰς ὅλας τὰς Ἀθήνας, καὶ μὲ τὸν φανὸν τοῦ Διογένους ἂν τὴν ἐζήτεῖς! ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος, ὁ τοὺς πάντας ἐξοικονομῶν καὶ τὰ πάντα πλη-ρῶν, θὰ ἔκαμνε τὸ θαῦμά του, ποῦ μὲν διὰ μπόγιᾶς ἢ μελάνης, ποῦ δὲ διὰ φενάκης, ἐξοικονομῶν οὕτω πτω-χοὺς τε καὶ πλουσίους. Καὶ πῶς ν' ἀνακαλυφθῇ τοιαύτη καρονόθευσις! πῶς νὰ εἴπωσι τῷ παροδίτῃ οἱ ἐπὶ τῶν φανηφόρων τεταγμένοι βγάλτε, κύριε, παρα-κάλω, τὸ καπέλλο σας νὰ ἰδῶ τί μαλλὶὰ ἔχετε; θὰ ἦτο κάπως δύσκολον, καὶ μόνῃ θεραπείᾳ φόρος βαρὺς ἐπὶ τῆς φενάκης, τῆς μπόγιᾶς καὶ τῆς μελάνης, ὅστις θὰ εἶχε καὶ τοῦτο τὸ καλὸν ὅτι θὰ ἐγρά-φοντο ὀλιγώτερα, σὺν οἷς καὶ ἡ παρούσα λέσχη.

(1) Κοιτ. ΙΣΤ', 20.

(2) Β' Βασιλ. ΙΗ', 9—14.

(3) Ἡσαΐας, Γ', 16.

(1) Ἡρωδ. ἀν. Δ', 7: Πάνυ τε ὡν φιλοκόρητος, πλόκαμον ἐπέθετο τῷ πυρὶ ζητῶν, ἐγείλατο· πλὴν ὡν εἶχε τριχῶν ἀπελείρατο.